

سید جمال الدین حسینی

طلایه دار نهضت اتحاد و تقرب

محمد جواد ماضی

صاحبی، محمد جواد، ۱۳۳۴ -
 سید جمال الدین حسینی طلابیه دار نهضت اتحاد و تقریب / محمد جواد صاحبی . - تهران: مجمع جهانی
 تقریب مذاهب اسلامی، معاونت فرهنگی، مرکز مطالعات و تحقیقات علمی، ۱۳۸۵
 ۱۹۲ ص. -

ISBN: ۹۶۴-۸۸۸۹-۴۳-۰

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
 کتابنامه: ص. ۱۸۹ - ۱۹۲
 ۱. جمال الدین اسد آبادی، ۹۱۲۵۴ به ۱۳۱۱ ق. ۲. اسلام - تجدید حیات فکری. الف. مجمع جهانی تقریب
 مذاهب اسلامی. مرکز مطالعات و تحقیقات علمی. معاونت فرهنگی. ب. عنوان. ۲۳ ص ۸ ج ۷ / ۲۳۳ BP
 ۲۹۷/۹۹۸

مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی

نام کتاب: سید جمال الدین حسینی طلابیه دار نهضت اتحاد و تقریب
 نویسنده: محمد جواد صاحبی
 ویراستار: ابوالقاسم آرزومندی
 ناشر: مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، معاونت فرهنگی، مرکز تحقیقات علمی
 نوبت چاپ: اول، ۱۳۸۵ هـ.ش
 شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه
 قیمت: ۱۵۰۰۰ ریال
 شابک: ۹۶۴-۸۸۸۹-۴۳-۰
 چاپخانه: نگار
 آدرس: تهران - ص.پ: ۱۵۸۷۵-۶۹۹۵
 تلفکس: ۸۸۳۲۷۴۱۱-۴

حق چاپ و نشر محفوظ

فهرست مطالب:

مقدمه:	۹
--------	---

فصل اول:

طلایه‌دار نهضت اصلاحی	۱۱
اهل دارالاسلام	۱۳
سرچشمه‌های معرفتی او	۱۴
وسعت مشرب	۱۶
مهاجرت و مسافرت	۱۸
اخلاق عملی و نظری سید	۱۹

فصل دوم:

طلایه‌دار نهضت علمی و فرهنگی	۳۱
به سوی نهضت علمی و فرهنگی	۳۳
تقویت روح علمی در مسلمانان	۳۷
احیا و اصلاح علوم دینی	۴۲

فصل سوم:

طلایه‌دار نهضت ادبی و هنری	۴۵
نهضت ادبی و هنری	۴۷

۵۲	در عرصه مطبوعات
۶۰	معرفی اسلام
۶۱	پاسخ به شبهات

فصل چهارم:

۶۵	طایه‌دار نهضت سیاسی
۶۷	آشنایی با سیاست‌های جهانی
۷۹	شناخت استعمار نو
۸۱	ستیز با خودکامگی
۹۵	مبارزه عملی با استبداد
۱۰۴	حزب و تشکیلات
۱۰۶	تأسیس حزب وطنی
۱۰۷	حمایت از نهضت‌های اسلامی
۱۰۷	الف) نهضت عربی پاشا
۱۱۰	ب) قیام مهدی سودانی
۱۱۳	ج) نهضت تحریم تنباکو

فصل پنجم:

۱۲۹	طایه‌دار نهضت نواندیشی دینی
۱۳۱	اسدآبادی و نواندیشی دینی
۱۳۲	الف) موضع‌گیری در برابر طبیعت‌گرایی
۱۴۲	همسازگری میان اسلام و علم
۱۵۳	موضع‌گیری در برابر غریزدگی و خودپاختگی
۱۵۴	سید جمال و غرب‌زدگان

فصل ششم:

۱۶۳	طایه‌دار نهضت اتحاد اسلامی
-----	----------------------------

آغازگر طرح اتحاد اسلامی در عصر جدید.....	۱۶۵
عوامل و موانع اتحاد اسلامی.....	۱۶۶
آموزه‌های دینی درباره اتحاد اسلامی.....	۱۶۸
غیرت دینی رمز بقای اتحاد اسلامی.....	۱۷۱
به سوی طرح‌های عملی برای اتحاد اسلامی.....	۱۷۳
کیفیت شکل‌گیری جبهه اتحاد اسلامی.....	۱۷۵
فرجام کار یاران ایرانی جبهه اتحاد اسلامی.....	۱۷۸
اصول و اهداف جبهه اتحاد اسلامی.....	۱۸۲
فرجام و پیام.....	۱۸۵
فهرست منابع.....	۱۸۹

مقدمه

طلیعه‌داران جنبش‌های فکری را باید افرادی دانست که قابلیت‌های فکری و اندیشه‌ای آنها از ظرفیت‌های بازدارنده پیرامونشان قوی‌تر و منسجم‌تر است. این افراد گاه محیط تاریخی و اجتماعی یا بینشی و اعتقادی پیرامون خود را به چالش می‌طلبند و با طرح انگاره‌هایی متفاوت چشم‌اندازهایی جدید را در افق خرد جمعی و اجتماعی جامعه تصویر و ترسیم می‌نمایند.

اهمیت این افراد به لحاظ روش‌شناسی بیش از هر چیز از چالشی دو سویه‌ای بر می‌خیزد که از یک سوی مانند هر اندیشمند دیگر محصول نگرشهای محیط پیرامون خود و طبیعتاً نماینده‌ای از این نگرشها هستند و از سوی دیگر برخلاف اندیشمندان جامد اندیش مسؤولیتهای اندیشه‌ای خود را فراتر از وضعیت جامعه در شکل دادن به حجم‌های جدید و ترسیم اضلاعی نو می‌بینند. کسانی که از تکاپوی میان این دو عامل، اندیشه‌های معتدل را می‌آفرینند، طلایعه‌دارانی هستند که هرچند تعداد آنها در طول تاریخ همیشه کم بوده است ولی از تاثیراتی بسیار کیفی، مؤثر و تکان‌دهنده برخوردار بوده‌اند.

هنگامی طلایعه‌داری جنبشهای فکری از اهمیت بیشتری برخوردار می‌شود که این پیش تازی در عرصه‌های اجتماعی و اعتقادی صورت گیرد. آداب و رسوم و پاره‌ای از اعتقادات به معنای عام کلمه که شامل تعصبات نیز می‌شود از دیرپاترین مایه‌های زندگی بشری هستند. دست یازیدن به انگاره‌هایی که پالایش این انگاره‌ها را در مسیری عقلانی سامان دهد استواری و دانایی لازم را به نقش و قدرت تاریخی آداب و رسوم می‌طلبد.

تقریب در صدر جنبش‌هایی از این دست قرار دارد. این عرصه طلایعه‌دارانی بزرگ را همچون سید جمال اسدآبادی، آیه الله بروجردی، شیخ شلتوت و... به خود دیده است. برداشت از تقریب تحت تأثیر این افراد به تدریج از یک وضعیت انگ‌آفرین به سمت یک وضعیت ایده‌آل و

خداخواهانه به پیش رفته است. طبیعتاً نقش امام خمینی در این زمینه بسیار مهم و اساسی بوده است؛ چه آن‌که تنها پس از شکل دهی به انقلاب اسلامی بود که تقرب فزاینده از تأثیرات صرفاً اعتقادی عرصه‌های سیاسی و اجتماعی را نیز دستخوش تغییراتی قرار داد.

مرکز تحقیقات مجمع جهانی تقرب که اصلی‌ترین وظیفه خود را گسترش ادبیات تحقیقی تقرب و شکل دادن به پژوهش‌های کاربردی و علمی پیرامون این مقوله می‌داند، معرفی طلایه داران تقرب و شناساندن اندیشه‌های پیش‌تاز و تجربه‌های به جای مانده از آنان را یکی از نخستین گامها و پیش‌نیازها به ا شمار می‌آورد.

معرفی طلایه داران تقرب از آن جهت ضروری است که اندیشه تقریبی در تار و پود خود یک جنبش اصلاحی و تحول طلب است جنبش‌هایی از این دست اگر بخواهند راه خود را سرزنده و پویا ادامه دهند باید بیش از هر چیز به بازخوانی پرونده‌های گذشته خود دست زنند در این صورت نه تنها رونق و نشاط ادبیات و فراورده‌های گذشته خود را از دست نخواهند داد بلکه کارکردها و کارویژه‌هایشان نیز ناتمام نمی‌ماند و در جنبه ایستایی فرو نمی‌رود. تقرب نیز این امکان را دارد که با بهره‌گیری از مایه‌های علمی به جای مانده از گذشته و تلاش برای ایجاد افقها و عرصه‌های جدید علمی و پژوهشی از یک سوی ادبیات گذشته خویش را بارور سازد و از سوی دیگر زمینه‌های کاربردی تحقق اهداف نهایی و آرمانی خود را عینی‌تر و عملیاتی‌تر نماید. اگر تقرب بی‌اعتنا به میراث درخشان گذشته و فارغ از دلبستگی به تلاشهای بزرگان خویش در سالهای قبل، بر آن باشد که همه گره‌های مناسبات تقرب ستیزانه را به دست امروزیان بگشاید نتیجه کار چیزی بیشتر از ارایه توصیه‌هایی پراکنده و بعضاً کم عمق نخواهد بود.

کتاب پیش روی وجهه همک خود را بر معرفی و شناسایی سید جمال‌الدین حسینی که یکی از چند شخصیت اصلی عرصه تقرب می‌باشد، نهاده است.

این نوشتار به قلم پژوهشگر ارجمند جناب آقای محمد جواد صاحبی در مرکز تقرب تحقیقات قم تهیه شده است. این مرکز ضمن سپاسگذاری از نویسنده گرامی و نیز راهنمای محترم، مراتب تشکر خود را از حضرت حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای سید حسن ربانی عضو محترم هیئت علمی مرکز تحقیقات که به عنوان مشرف بر پروژه، تلاشهای ارزشمندی را در جهت پیشرفت و شکوفایی این تحقیق به انجام رساندند، ابواب می‌دارد.

امید آنکه با عطف نظر بیشتر پژوهشگران حوزوی و دانشگاهی به تقرب، زمینه شکل‌گیری تدوین و تعریف طرحهایی از این دست به صورت گسترده‌تری ایجاد گردد.

مرکز تحقیقات مجمع جهانی تقرب